

пол. XX ст.): соціально-політичний вимір» (Київ: Вид-во МВС України). Тоді ж Ігоря Антоновича запрошують на викладацьку та наукову роботу до Міжрегіональної Академії управління персоналом (МАУП), де він обійняв посаду професора, завідувача кафедри міжнародних відносин та країнознавства. У 2003 р. І. А. Хижняк захищає докторську дисертацію з політології (спеціальність: 23.00.04 – Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку), його обирають академіком МАУП, а 2009-го – дійсним членом Української Академії політичних наук.

У 2011-2014 р. І. А. Хижняк працював у Міжнародному відкритому університеті розвитку людини «Україна» на посаді завідувача кафедри міжнародної інформації. У 2014 р. – у Маріупольському державному університеті на посадах професора кафедр міжнародних відносин і зовнішньої політики та кафедри міжнародної інформації. Тоді ж світ побачила його монографія «Рок-н-ролл: информационная реальность и виртуальность: руководство по истории музыки, социологии культуры, страноведению, управлению потоками международной медиакоммуникации, эстетике протестной тематики и радикализма и многому другому» (Київ: «Освіта України», 2014).

Із жовтня 2015 р. Ігор Антонович – головний науковий співробітник відділу глобальних цивілізаційних процесів Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України». У 2018 р. вийшла друком його монографія «Від «навіки разом» до «omnesetsingulos» (разом і окремо). Україна в системному протистоянні глобальних полюсів сили» (Київ: Саміт-Книга). Наприкінці вересня 2020 р. вчений у колі найближчих йому людей тихо відсвяткував своє 72-річчя, а 10 жовтня Ігоря Антоновича Хижняка не стало.

Понад 20 років свого яскравого, наповненого нестримним бажанням постійного пошуку, відкриттів і нового досвіду життя викладача і науковця Ігор Антонович віддав праці на історичному факультеті НПУ імені М. П. Драгоманова. Світлі спогади про нашого вчителя і колегу назавжди залишаться з тими, кого він навчав, із ким працював і товаришував.

Редакційна колегія

ПРОРОЧИЙ ДАР ПРОФЕСОРА ІГОРЯ ХИЖНЯКА

Серед викладачів історичного факультету КДПІ імені О. М. Горького рубежу 70-80-х рр. XX ст. професор Ігор Антонович Хижняк вирізнявся особливою ерудицією. Можливо, пов'язаною – сьогодні може це пояснити – із його попередньою роботою військового перекладача. Про це в ті часи ходили певні чутки. Проте ореол «глибокої таємничості» епохи брежнєвсько-адроповської робив свою справу – ні я, ні хто інший нічого достеменно про минуле нового викладача всесвітньої історії не знали.

У той час доцент, кандидат історичних наук І. А. Хижняк викладав у нас, студентів-п'ятикурсників історичного факультету, навчальну дисципліну «Новітня історія країн Європи і Америки другої половини XX століття». Лекційні, а особливо семінарські, заняття Ігоря Антоновича нас, майбутніх учителів історії, захоплювали можливістю поглибити свої базові знання з предмету, наповнити їх новою, не доступною ні з рекомендованої літератури, ні з інших джерел інформацією. Адже в часи тотальної цензури та закритості можливість користуватися джерелами іноземного походження для радянських істориків була вкрай обмеженою, а для нас, студентів, це було просто неможливо.

Молодий викладач як професіонал і особистість захоплював нас, юнаків, не лише глибоким знанням предмету та широкою ерудицією, але й манерою поведінки та зовнішнім виглядом. Ігор Антонович умів одягатися, відстежувати актуальні тенденції моди та стилю. У часи «розвинутого соціалізму» та загального дефіциту будь-яких товарів «народного споживання» (як тоді було прийнято говорити) цей його приклад був для нас, зовсім молодих людей, особливо повчальним.

Аудиторні заняття, які проводив доцент І. А. Хижняк, вирізнялися вільною атмосферою спілкування та відсутністю з боку викладача будь-якої зверхності у ставленні до студентів, що нам тоді найбільше імпонувало. Пам'ятаю, Ігор Антонович любляв для «розминки» продемонструвати студентам останню модель ручки «Parker» (мабуть, привезеної ним з Єгипту) чи провести, як ми сьогодні це б назвали, невеликі майстер-класи з підбору кольору

та розміру краватки, запонок до манжетів сорочки, що відповідали б останній паризькій моді.

Пари доцента І. А. Хижняка мали й людський вимір. Просто під час заняття він міг з нами поспілкуватися на теми моральних цінностей, вибору життєвих орієнтирів і життєвої позиції, реалізації особистості та професійних інтересів, обговорити питання про риси характеру, які необхідно виховувати для досягнення поставленої мети, тощо.

Наприклад, одного разу він розповідав, чи то про свого друга дитинства, чи то про свого сусіда, який не бачив у житті іншого сенсу, аніж фінансовий достаток і матеріальний добробут. У часи розвинутого соціалізму, сфер, де було б можливим заробити значні статки, залишалося не так багато. Однією з таких була ринкова торгівля. От і його друг дитинства влаштувався працювати м'ясником на столичному Бессарабському ринку. Це було місце «шопінгу» для столичної богеми та нечисленних іноземців – гостей столиці радянської України. І справді, за словами Ігоря Антоновича, його друг мав зиск зі своєї роботи: жив і ні в чому собі не відмовляв, і при цьому агітував його собі в помічники, мовляв, «що таке наука, а тут будеш на грошах спати». Проте Ігор Антонович обрав інший шлях, мотивуючи свій вибір так: «Я обрав інший життєвий шлях, хоч і не грошово-торговий, але такий, що дає насолоду інтелектуальної праці, перспектив самореалізації свого потенціалу як науковця, відкриває можливості та шляхи задоволення духовних потреб, широкого кола спілкування з молоддю, якій можна передавати свої знання, і які передаватимуть їх іншим – більш молодшим».

Цей приклад ненабагато старшого від нас молодого чоловіка також надихав і нас – обирати життєву стежу, яка б відкривала перспективи духовного саморозвитку, інтелектуального збагачення, а не тільки дбання про наповнення свого шлунка. Хоча це останнє після перемоги в СРСР розвинутого соціалізму було не такою вже легкою справою. Надто вже дисонували порожні полиці державних магазинів із переповненими прилавками київської «Бессарабки», де ціни на харчі були доступними не кожному пересічному радянському трудареві. Водночас, попри офіційну пропаганду «світлого комуністичного майбутнього», у середовищі обивательського андеграунду більшою популярністю користувалися цінності «суспільства споживання», а найпрестижнішими професіями вважалися продавець, товарознавець чи завскладу продовольчих або ж промислових товарів.

Але найяскравіше враження тодішній молодий викладач, майбутній професор, доктор історичних і політичних наук, Ігор Антонович Хижняк справив на нас своїм аналітичним прогнозом майбутнього багатьох моїх одногрупників. Наприклад, Василю Горбатенку спрогнозував кар'єру партійного функціонера (секретаря райкому компартії), старості академгрупи – Василю Бутнику – освітянську кар'єру, спочатку директора школи, а згодом і керівника освітянської сфери; Василеві Паламарчуку – адміністративно-управлінську кар'єру. Авторів цих спогадів – кар'єру академічного професора та як мінімум завідувача кафедри, а далі...

Таке бачення наших життєвих перспектив засвідчувало ще одну рису особистості молодого доцента – віру в студента, у його сили та здібності, а також упевненість у своїй здатності (яка ґрунтувалася на природному таланті педагога) розпізнати особистість, її здібності та задатки, коректно та чуйно спрямувати думки молоді людини на нові життєві здобутки, пробудити здорові амбіції. Перед нами був не просто лектор, який сумлінно відпрацьовував пари, а особистість із глибоким аналітичним складом розуму, що не лише цінувала таку ж особистість у молодій людині, але й могла спрогнозувати її життєві перспективи. «Я так бачу!», – із добродушною посмішкою говорив нам Ігор Антонович.

Час показав, що всі прогнози та передбачення доцента І. А. Хижняка, не тільки щодо мене та названих осіб, а й щодо інших одногрупників, здійснилися вповні. Вважаю, моєму поколінню студентів-істфаківців КДПІ імені О.М. Горького справді поталанило не лише слухати його лекції, а й мати можливість неформального спілкування з непересічною особистістю, якою був і назавжди залишиться в нашій пам'яті та в пам'яті тисяч інших випускників історичного факультету професор Ігор Хижняк.

А ще доцент І. А. Хижняк запам'ятався непритаманною для тодішньої радянської вищої педагогічної історичної освіти інноваційністю у підходах до змісту навчання. Скажімо, пропонуючи студентам тему спецкурсу (була в ті часи така форма поглибленого вивчення навчальної дисципліни, нині ми назвали б це «дисципліною за вибором студента»), Ігор Антонович міг піти традиційним шляхом. Приблизно так, як це зробив його старший колега, доцент, кандидат історичних наук і майбутній професор А. Ф. Трубайчук, запропонувавши

для свого спецкурсу проблему, що просто поглиблювала програміві знання з основного навчального курсу новітньої історії, – «Друга світова війна». Натомість І. А. Хижняк запропонував студентам новий, самостійно розроблений спецкурс, який був не лише актуальним і пізнавальним, але й цікавим для молоді – «Масова культура в США». Слід сказати, що І. А. Хижняк першим у Радянському Союзі захистив докторську дисертацію з проблематики соціального регулювання сфери культури в США у 1960-1980-х рр.

Відтак перед нами постав вибір: слухати курс старшого за віком і більш досвідченого й досить вимогливого доцента А. Ф. Трубайчука, який, до того ж, ревно ставився до вибору студента (вибір саме його спецкурсу гарантував успішне складання екзамену з нормативної дисципліни «Новітня історія країн Європи та Америки», яку викладав А. Ф. Трубайчук), чи слухати курс молодого, але амбітного викладача – доцента Хижняка І. А. Сталося так, що майже весь наш курс, а це десь 70-80 осіб, записався на спецкурс «Друга світова війна», і лише близько 20 осіб, а серед них і я, обрали для себе дисципліну, яка привідкривала «залізну завісу» життя на Заході. Час показав, що ми не помилилися, та й жодних «репресій» з боку старшого колеги Ігоря Антоновича не сталося. Навіть, навпаки, Анатолій Фотійович тішився перед молодим викладачем своєю популярністю серед студентства. Заради істини треба відзначити, що А. Ф. Трубайчук був також як лектор цікавий, і підходом до викладання предмету, і своєю ерудицією. А Ігор Антонович на своїх заняттях знайомив нас із тогочасними західними попідлогами, демонстрував оригінальні записи їхніх концертів, інтригував цікавинками з особистого життя західних зірок.

Минув час, і ми стали колегами. Працюючи на історичному факультеті, а пізніше в інших підрозділах інституту та університету та зустрічаючи Ігоря Антоновича, я не раз добрим словом згадував те його прозорливе пророцтво мого професорського майбутнього.

Невблаганна хвороба передчасно забрала від нас у кращий світ цю непересічну, талановиту та сповнену творчих наукових планів особистість. Професор Ігор Антонович Хижняк назавжди залишився у нашій пам'яті – його вихованців студентів-істфаківців-горьківців – прикладом високого професіоналізму вченого-історика, прикладом життєлюбності, порядності та людяності.

Богдан АНДРУСИШИН (Київ)

МІЙ НАУКОВИЙ КЕРІВНИК: НЕЗАБУТНІ СПОГАДИ ПРО ПРОФЕСОРА І. А. ХИЖНЯКА

1990 рік. Перший семестр. 4 курс історичного факультету Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького. Нова навчальна дисципліна – «Новітня історія країн Європи та США». В аудиторію жваво входить із доброю усмішкою на вустах інтелігентний, вишуканий, стильно вдягнений викладач кафедри загальної історії. У віці відразу впадає його сократівське чоло, дещо з хитринкою відблиск очей. Перед кафедрою виставляє свій дипломат і дістає жмут паперів лекції. Розпочинається лекція. Ми, що звикли до традиційного стилю викладання, розуміємо, що перед нами зовсім іншого ґатунку, іншої культури спілкування викладач.

Кафедра загальної історії від інших кафедр історичного факультету вирізнялася тим, що серед її викладачів були справжні метри історичної науки педагогічного університету: викладач «Історії стародавнього світу», доцент Микола Федорович Александра, викладачка «Історії середніх віків», доцентка Валентина Володимирівна Крижанівська, доцентка Кучменко Елеонора Миколаївна, яка викладала «Нову історію країн Європи та Америки», професор Анатолій Фотійович Трубайчук і, зрозуміло ж, професор Ігор Антонович Хижняк.

Він зачаровував з першої ж хвилини: дівчат – вишуканістю манер, увічливістю у спілкуванні, перепрошуючи в них щоразу за можливу дещо словесну фривольність, умінням зробити комплімент; хлопців – аналітичністю розуму, широтою підходу, талантом провести історичні паралелі, глибоким аналізом проблеми, професійною ерудицією, демократичністю у спілкуванні. Уже з першої лекції ми, розкривши вуха, очі і вуста, намагалися записувати кожне його слово, проте марно – його можна було лише захоплено слухати, часу на конспектування просто не вистачало.